

Savitaipaleen kunta/ Tekninen osasto
Kirkkotie 6
54800 Savitaipale
kunta@savitaipale.fi

Lausuntopyyntönnne 5.10.2022

Lausunto, Kuolimon Natura 2000-alueen suojelun kehittäminen, kuntalaisaloite, Savitaipale

Savitaipaleen kuntaan on saapunut kuntalaisaloite koskien Kuolimon Natura-aluetta sekä siihen liittyviä käytännön toimenpiteitä. Savitaipaleen kunta pyytää ELY-keskuksen lausuntoa kuntalaisaloitteen johdosta, etenkin näkemystä kohtaan: "Aloittaa Natura-alueen toimenpideohjelman työstämisen".

Savitaipaleen kunnalle tehdyssä kuntalaisaloitteessa ehdotetaan, että kunta tehostaa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa Kuolimon suojelua:

1. Parantamalla hiilineutraalia maankäyttöä ja Kuolimon elinympäristön hoitoa.
2. Kokoaa yhteen kuntatasolla kertynyttä luontotietoa, kehittää yhdessä kertynyttä luontotietoa olemassa olevien toimijoiden ja verkostojen kanssa, tehostaa jo olemassa olevan tiedon käyttöä ja uuden tiedon tuottamista (ks. naturakuolimo.com, linkit).
3. Aloittaa Natura-alueen toimenpideohjelman työstämisen.
4. Edistää kaukokartoitusmenetelmien hyödyntämistä Kuolimon luonnontilan seurannassa.
5. Perustaa pienen väliaikaisen tutkimusyksikön, joka vastaa hankkeen koordinaatiosta, viestinnästä ja yhteistyön kehittämisestä.
6. Laajentaa Kuolimon 2019 perustettuja luonnonsuojelualueita liittämällä siihen Pöksänlahden vuonoalueen ja kolme kangasvuokkokohdetta.

Kuolimon vesialue ja siihen liittyviä koski-, metsä-, harju-, kallio- ja suoalueita on ympäristöministeriön asetuksella 354/2015 määritelty luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY mukaisesti muodostetuksi erityisten suojelutoimien alueeksi. Kuolimon Natura-alueella (FI0420001) on tarkoitus suojella luontodirektiivin luontotyyppejä hiekkamaiden niukkamineraaliset niukkaravinteiset vedet, humuspitoiset lammet ja järvet, Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit, keidassuot, vaihettumissuot ja rantasuot, kasvipeitteiset silikaattikalliot, kallioiden pioneerikasvillisuus, boreaaliset luonnonmetsät, boreaaliset lehdot, harjumuodostumien metsäiset luontotyyppit ja puustoiset suot sekä luontodirektiivin liitteen II lajia saukko.

28.10.2022

Luonnonsuojelulain (1096/1996) 64 a§:n mukaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää.

Kuolimon vesialue on kokonaisuudessaan luontodirektiivin luontotyyppiä 3110 karut kirkasvetiset järvet. Kuolimo on jo vuonna 1992 määritelty vesistöjen erityissuojelutyöryhmän mietinnössä erityissuojelua vaativaksi vesistöksi ja suojelun tavoitteeksi esitettiin järven oligotrofisen luonteen ja kalataloudellisen arvon säilyttäminen. Kuolimon erityinen herkkyyks kuormituksen aiheuttamalle rehevöitymiselle on tunnistettu myös vesienhoidon suunnittelussa. Natura-alueeseen kuuluvat ja luontotyyppiä 3210 Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit edustavat Partakoski ja Kärnäkoski on suojeltu koskiensuojelulailla (35/1987).

Kaakkois-Suomen ELY-keskus on yhteistyössä Etelä-Savon ELY-keskuksen ja Metsähallituksen Järvi-Suomen luontopalvelujen kanssa tehnyt vuonna 2021 Kuolimon Natura-alueen tilan arvion (NATA), jossa on tarkasteltu Kuolimon suojelun perusteena olevien luontotyyppien ja lajien nykytilaa, kehitystä sekä toteutettuja ja tarvittavia suojelu-, hoito- ja ennallistamistoimenpiteitä. Alueelta on määritelty keskeiset luonto-, kulttuuriperintö- ja käyttöarvot sekä arvioitu niihin kohdistuvia uhkia. Arvoille on määritelty nyky- ja tavoitetilat sekä tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet. Merkittävimmäksi uhkatekijäksi on arvioitu maa- ja metsätalouden aiheuttama hajakuormitus.

Kaakkois-Suomen ELY-keskus esittää näkemyksinään kuntalaisaloitteessa ehdotettuihin toimiin seuraavaa:

1. Hiilineutraalin maankäytön ja Kuolimon elinympäristön hoidon edistäminen on tärkeää ottaa huomioon kaikessa kunnan toiminnassa. Erityisesti vesienhoidon suunnittelu sekä maa- ja metsätalouden vesiensuojelun tehostaminen Kuolimon valuma-alueella yhteistyössä eri toimijoiden ja maanomistajien kanssa ovat keskeisiä. Kuolimon alueelle on jo tehty vesiensuojelusuunnitelmia ja vesiensuojeluratkaisuja mm. Otso Metsäpalvelut Oy:n vuonna 2018 tekemä Kuolimon vesiensuojelun yleissuunnitelma sekä Etelä-Savon ELY-keskuksen teettämä vesienhoidon yleissuunnitelma Korpijärvi-Kuolimon kalatalousalueelle vuonna 2021. Näiden toteuttaminen ja uusien suunnitelmien ja vesiensuojelurakenteiden tekeminen jatkuu ja sitä on kunnassakin syytä edistää. Metsätalous on Kuolimon alueella merkittävä kuormittaja, joten Suomen Metsäkeskus ja muutkin metsätalouden toimijat on hyvä ottaa mukaan vesienhoitotoimenpiteiden suunnitteluun. Vesiensuojelu tulee ottaa huomioon myös rakentamisessa ja muussa ranta-alueilla ja koko Kuolimon valuma-alueella tapahtuvassa maankäytössä, joihin kunta voi vaikuttaa mm. kaavoituksen ja rakentamisen luvituksen kautta.
2. Olemassa olevan luontotiedon kokoaminen ja käytön tehostaminen kaikessa suunnittelussa on kannatettavaa. Myös tietopuutteiden täydentämistä tarvitaan. Selvitystarpeita erityisesti vesiluonnon osalta todettiin myös em. NATA-arviossa. ELY-keskus suosittelee Suomen

28.10.2022

lajitietokeskuksen tietojärjestelmän ja viranomaisportaalin käyttöönottoa kunnassa mm. kaavoitushankkeiden yhteydessä kertyvän lajitiedon säilyttämiseen, koska sitä kautta tieto on kaikkien viranomaisten, suunnittelijoiden ja kansalaistenkin käytössä (uhanlaisimpien lajien havaintopaikkojen tieto on karkeistettu julkisessa portaalissa). Luontotyyppitiedolle ei vielä ole olemassa yhteiskäyttöistä tietojärjestelmää, mutta Suomen ympäristökeskuksen vetämä Suomen ekosysteemiobservatorio FEO -hanke edistää tällaisten kehittämistä. Kuolimon alueen luontotiedon kokoamisessa ja hallinnassa on suositeltavaa tehdä yhteistyötä erityisesti Lappeenrannan seudun ympäristötoimen ja Mikkelin Seudun ympäristöpalvelujen kanssa. Myös mm. Suomen ympäristökeskuksen, Suomen metsäkeskuksen sekä Metsähallituksen tietojärjestelmistä löytyvää suurelta osin julkista luontotietoa kannattaa hyödyntää.

3. Aloitteessa mainitulla Natura-alueen toimenpideohjelmalla viitataan ehkä kansallispuistoistakin tuttuun hoito- ja käyttösuunnitelmaan tai vastaavaan. Edellä mainitussa NATA-arviossa on tunnistettu tarve laatia Kuolimon Natura-alueelle eri käyttömuodot huomion ottava kokonaissuunnitelma. Sen laatimista ei kuitenkaan pidetty erityisen kiireellisenä, koska sen keinoin Kuolimon kannalta oleellisiin valuma-alueella tapahtuviin veden laatua heikentämiin toimenpiteisiin ja tarvittaviin vesiensuojelutoimenpiteisiin ei juuri pystytä puuttumaan. Suunnitelman laatimisessa vetovastuu on Kaakkois-Suomen ELY-keskuksella, mutta sitä tehtäisiin laajassa yhteistyössä mm. Etelä-Savon ELY-keskuksen, Metsähallituksen, maakunnan liittojen, alueen kuntien ja eri sidosryhmien kanssa laajasti osallistaen. Näillä näkymin tällaisen suunnitelman laatimiseen ei ole resursseja ja se vaatisi todennäköisesti erillisen hankkeen ja projektirahoituksen toteutuakseen.
4. Kaukokartoitusmenetelmien hyödyntämistä kehitetään em. FEO-hankkeessa. Kunnan kannattaa seurata sitä ja sen tuloksia ja ottaa kehitettyjä menetelmiä käyttöön yhteistyössä muiden Kuolimon alueen toimijoiden kanssa.
5. Erillisen väliaikaisen tutkimusyksikön perustaminen sijaan ELY-keskus suosittelee selvittämään yhteistyötä seudun oppilaitosten ja tutkimuslaitosten kanssa Kuolimoon liittyvissä hankkeissa.
6. Kuolimon ranta-alueille on perustettu useita luonnonsuojelualueita erityisesti valtakunnallisen rantojensuojeluohjelman ja vanhojen metsien suojeluohjelman toteutuksen yhteydessä sekä myöhemmin myös vapaaehtoisen METSO-ohjelman kautta. Aloitteessa viitataan ilmeisesti valtion omistamille ja Metsähallituksen Järvi-Suomen luontopalveluiden hallinnoimille alueille ympäristöministeriön asetuksella 1077/2019 vuonna 2019 perustettuun Kuolimon luonnonsuojelualueeseen. Savitaipaleen kunnan Kuolimon rannoilla ja valuma-alueilla omistamien maa-alueiden suojelupotentiaalin ja mahdollisuuksien tarkastelu ja suojelun arvoiksi todettavien alueiden suojelu on suositeltavaa. Lisäksi ELY-keskus kehottaa kuntaa

28.10.2022

kiinnittämään erityistä huomiota Kuolimon valuma-alueella omistamiensa kiinteistöjen metsätalous- ja muuhun käyttöön ja pyrkimään Kuolimoon kohdistuvien haitallisten vesistövaikutusten estämiseen sekä hiilen sidontaan tai vähintään hiilineutraaliuteen.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt luonnonsuojelubiologi Tuula Tanska ja ratkaissut alueidenkäyttöpäällikkö Pertti Perttola.

Liitteet

Kuolimon NATA-arvio

Tiedoksi

Lappeenrannan seudun ympäristötoimi
ymparistotoimi.kirjaamo@lappeenranta.fi
Etelä-Savon ELY-keskus, Lauri Puhakainen lauri.puhakainen@ely-keskus.fi

Tämä asiakirja KASELY/1940/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KASELY/1940/2022 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Perttola Pertti 28.10.2022 16:19

Esittelijä Tanska Tuula 28.10.2022 16:18